

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 52.

V Ljubljani, v soboto 27. decembra 1902.

Letnik VII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrletje 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg številka 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

„Slovenski List“

ostane tudi bodoče leto nevstrašeno na svojem dosedanem stališču. Mir in spravo onim, ki hočejo narodu dobro, neizprosni boj onim, katere je podkupilo tujstvo, da bi narodu uničili zdrave njegove sokove. Prebivalstvo slovenskih mest, na katere se bomo ozirali v prvi vrsti, nima nobenega povoda v svojo lastno škodo nastopati proti ljudstvu. Zato bo naš list odprt vsem onim, ki bodo zastopali edino pametno smer: spraviti z ljudstvom v soglasje mestno in trško politiko. Pri tem nam mora pomagati vsak, ki hoče Slovenstvu dobro.

Slej kakor prej dvigali bomo visoko zastavo slovenskega narodnega radikalizma, ker smo prepričani, da le v najodločnem odporu proti požrešnemu tujstvu je naš spas.

Tudi težnjem slovenskih obrtnikov in delavcev hočemo v posebnih oddelkih posvetiti še večjo pozornost in smo v ta namen pridobili novih sotrudnikov.

Skrbeli bomo, da bo list zanimiv, da bode prinašal dobre podlistke in da bo resnice in pravice vedno najodločnejši zagovornik.

Somišljeniki! Agitirajte po mestih in trgih za „Slovenski List“! Storite vse, da bo „Slovenskemu Listu“ ne le mogoče vstrajati v dosedanji obliki, ampak da se razširi.

„Slovenski List“ stane:

za vse leto 8 K
za pol leta 4 „
za četrletje 2 „

Božična darila.

Bodi kaka družina še tako skregana med seboj, o božiču se zbere okoli jaslic ali pa okoli božičnega drevesca, kakoršna je ravno šega, in te praznike so vsi prijatelji in jih uživajo v miru

„Praktična“ gospodinja.

Jezi me in vznemirja noč in dan! Gospa Stiskačeva izhaja s šestdesetimi kronami na mesec, a meni jih ne zadostuje niti sto! In mi, uradniška družina z dvema otroci, mi bi morali prav za prav veliko bolj varčevati kot Stiskačeva dva, ki sta brez otrok in taka bogatina. Ona mora znati čarati.

„Seveda, ako boste tako razsipali!“ mi je odvrnila Stiskačeva nedavno na take moje pritožbe. „Juha, goveje meso, sočivje, prikuha, pečenka, na vrh še močnate jedi, in to vse za eno kosilo! Čemu taka potrata? Saj jemo zato, da se nasitimo, in zato je dovolj ena jed. Jaz kupim pol kile govejega mesa, pa ga imam dosti za dva dni. Prvi dan imava juho s krompirjem, fižol, lečo, ali kaj podobnega, da se le najeva. In zraven je dovolj majhen košček mesa. Kar pa mesa ostane, ga razrežem v koščke in zmešam s krompirjem ali sočivjem, od juhe pa posnamem maščobo, in tako imava drugi dan zopet dobro kosilo.“

Jaz sem vzdihnila in zavidala Stiskačeva na tihem, da moreta biti tako zadovoljna ob takšni hrani. Kaj takega midva zares nisva znala. Ako bi postavila jaz pred svojega moža tako jed, kakoršna zna napraviti Stiskačeva

in slogi. Vesele se darilo, katera jim je ljubeznjiva roka podala k lepim praznikom.

Tudi naši poslanci so prinesli z Dunaja svoja božična darila.

Katoliškonarodni poslanci so prinesli veliko in lepo božično darilo: Dosegli so vspeh, ki se le redkokdaj primeri v zgodovini parlamentarizma. Vlada in večina zbornice sta bili za to, da se popolnoma zatre krošnjarstvo. A naši poslanci so dosegli, da imajo kranjski krošnjarji v celi državi izjemno stališče ter so jim v trenutku, ko so jih hoteli drugi zatreti, priborili še večje svoboščine, nego so jih vživali doslej. Liberalci imajo slavo, da je le eden izmed njih se oglašil, in sicer je rekel, da razprava o tej stvari — ni nujna!

Pokazalo se je pri tej razpravi, kakor že prej pri obravnavanju kmečkih zadrug, da so si katoliškonarodni poslanci v zbornici s svojimi stvarnimi in temeljitimi nastopi pridobili ugled resnih in taktičnih parlamentarcev. Poleg tega še lahko vsak posamezni poslanec pokaže na premmnoge vspehe, ki jih je dosegel za ta ali oni del svojih volivcev.

In liberalni poslanci? Kaj je storil dr. Tavčar? Ljubljana ima toliko potreb! Kaj je delal? Ali je Ljubljani kaj pomagalo, da je na Dunaju govoril čez škofa? Škofu ni škodilo prav nič, Ljubljani pa bore malo koristilo. In drugi liberalni poslanci — kod so njih božična darila? Med tem, ko so na Dunaju ponosni, da so liberalce vrgli popolnoma do zadnjega, mislijo kranjska mesta, da bodo še komu tam imponirala, ako pošiljajo liberalce na Dunaj!

Katoliškonarodna stranka je osnovala ravnokar zopet novo vrsto novih koristnih društev, v katerih se ljudstvo izobrazuje. Ravno ob teh praznikih prirejajo druga za drugim predstave, predavanja in zborovanja. Povsod življenje, povsod veselje do dela, vseh podjetnosti in poguma.

gospa, ne vem, kako bi me pogledal. Saj že zaradi tega ne bi mogel prebiti ob taki hrani, ker ima naporno delo. Cel dan tičati v pisarni, to ni kar tako! Toda gospod Stiskač vendar dela, a je večji in krepkejši od mojega moža. In tako lepo je rejen in rdečeličen, da bi človek kmalu mislil. Tegale pa ne redi samo ona hrana, ki mu jo skuha žena. Vsaj potegne ga včasih na skrivnem nekoliko, če že drugega ne.

„Neznansko veliko denarja že morata imeti Stiskačeva dva“, pravim nekoč možu. „In naju mora biti v resnici sram . . .“

„Ker živiva tako, kakor se spodobi ljudem? Lepo te prosim, stara, ne bodi neumna! Ali naj trpiva midva pomanjkanje, da bodo potem otroci podedovali morda par vinarjev več za nama? Ali more biti tak denar dobrim otrokom všeč, ki so ga pristradali stariši? Midva prav nič ne mečeva strani po nepotrebem; prav skromno živimo. Teh misli pa jaz nisem, da bi si moral odtrgati prav vsak užitek. Saj delamo dovolj, potem pač smemo tudi uživati sadove svojega dela. A nikar ne misli, da te hočem učiti s tem razsipnosti. Bog varuj tega; dokler bomo pa živeli tako, kakor nam dopuščajo naše razmere, nam ne bo nobeden pameten človek nič očital. Kakor pa varčuje Stiskačeva, to je že zoperno, naravnost grdo in nespametno.“

Pri liberalcih se opazuje mesto napredka tudi v društvenem življenju vseskozi nazadovanje. Kak ples ali kako pivsko družbo še spravijo skup, ali kaj za ljudstvo izobraževalnega se pri njih ne opazuje.

Tak je naš Božič. Ljudstvo se je oklenilo Zveličarja, ki je šel med reveže kot njim enak in je učil protoliberalne nauke o krščanski enakosti in ljubezni. In tudi pri nas bo prestopilo slednjič tudi v trgih in mestih na stran onih, ki za ljudstvo delajo in potiskajo v stran one, ki hočejo biti nad ljudstvom, kakor smetana nad mlekom.

Ljudje si čestitajo in voščijo ob praznikih. Mi voščimo vsem Slovencem, da se organizirajo v koristnih krščanskih društvih ter tako okrepe za brambo svojega obstanka.

Naročajmo najboljši in najlepši slovenski leposlovni list!

V vsakem slovenskem domu potreba je podučnega in leposlovnega berila. S tem se širi izobrazba in dobro berilo plemeniti srca. Rodbinski list v pravem pomenu besede je „Dom in Svet“ izhajajoč v Ljubljani. Ta list ne prinaša samo bogatega leposlovnega berila ampak tudi veliko število krasnih slik.

V par dneh nastopi „Dom in Svet“ svoj šestnajsti letnik. S ponosom gledamo lahko Slovenci na ta list.

Kar je „Dom in Svet“ obljuboval, to je izpolnjeval; vestno se je trudil, in Bog je njegovo delo blagoslovil; sotrudniki ga krepko podpirajo in v vseh slojih in stanovih slovenskega naroda je postal „Dom in Svet“ mil družinski tovariš, kratkočasen v zabavi in resen v pouku, pošten po srcu in — tudi zal po licu. Reči smemo, da je ravno „Dom in Svet“ Slovencem najboljši dokaz, da so kulturni narod. In s te višine se neče

Žena sama vsled tega trpi, in mož si skoraj gotovo pomaga sam zunaj hiše; dosti je neumen, ako si ne. Kar je preveč, je povsod preveč, tudi pri varčevanju, ker to je skopost in mir besedi.“

Vsaki moževi besedi sem morala pritrditi, da je pametna; toda kadarkoli sem se spomnila Stiskačevih, vselej me je nekaj spekle pri srcu. Kako lepo bi bilo, ko bi mogla midva toliko prihraniti otrokom, kot Stiskačeva dva za tuje ljudi. Skoraj se mi je zdelo, da ne izpolnujem svojih materinskih dolžnosti.

Nekoč vprašam Stiskačevo kar naravnost:

„Ali je vaš mož zadovoljen prav z vsako jedjo, ki jo postavite predenj?“

„I kajpak, da je! Seveda izprva se je kisal in godel; najrajši bi bil jedel vsak dan kot na pustni večer. A jaz se nisem dala ugnati. Kmalu sem mu prepodila iz glave njegove muhe. Prepričal se je, da človek živi tudi ob malem in da se še bolje počuti, kot pa, ako bi jedel mnogo. Sedaj kuham, kakor se mi zdi, in mož nikoli ne črhe besedice. Sploh sedaj zelo malo je.“

In tako krepak mož ob taki hrani? In piva da tudi ne pije? To mi je bila silna uganka.

„S perilom je ravnal ravno tako“, je nadaljevala Stiskačeva: „Vsak dan svež ovrtnik

umakniti, ampak hoče napredovati v vseh ozirih.

Za prihodnje leto ima že pripravljene mnogo literarnega in umetniškega gradiva, katero bo gotovo ugajalo. Na prvem mestu bo izhajal celo leto zgodovinski roman „Naš stari greh“ spisal Bogdan Vened. Poleg njega je objavljena še druga daljša zgodovinska povest „V zatonu“. Več številok bode potreboval F. S. Finžgarjev venec silhuet pod skupnim naslovom „Moja duša vasuje“. Razen tega ima gospod Finžgar za „Dom in Svet“ v delu roman „Iz modernega sveta“, novelo „Donje!“ in nov narodni igrokaz „Talent“. Od našega globokega umetnika Fr. Ks. Meška ima „Dom in Svet“ že v rokah dve krasni daljši črtici „Prevare“. „Človek ki stoji ob grobovih in plaka“. Pesnik Anton Medved je poslal veselo tridejanko „Na ogledih“, s katero prične knjigo s 1. št. Gospod Milan Pajk izroči povest iz zapuščine Pavline Pajkove, g. Pavel Perko je objavil daljšo novelo, od g. Fr. S. Steržaja ima črtico „Z doma“, itd. itd.

Med pesniki se bode odlikoval odlični Silvin Sardenko z nežnimi, globoko izvirajočimi „Gorskimi viri in verzi“. — Gospod Medved pravi, da ga mika tudi prihodnje leto vreči še kak šop trnjevih med nas, sicer pa ima list od njega že za 1. št. kito lepih pesmi. Tudi Ljudmila, Mira, Desimira in Ivo Danič, Roman, Romanov, Cvetko Slavin in drugi ne zapuste „Dom in Svet“ v prihodnjem letu.

Tudi znanstveni del bo jako zanimiv. Segel bo list zopet nazaj v domačo zgodovino in bo popisoval življenje raznih domoljubov, med njimi Čafa, Murkota in dr. S posebno natančnostjo se bo bavil z domačo obrtjo. Zasedoval bo vse s čimer si naše ljudstvo pridobiva dohodkov za vsakdanji kruh in bo domačo hišno obrt kazal tudi v slikah. Da bo popisoval tudi razne domače kraje, nam ni treba posebej povdarjati. Sel bo pa tudi po svetu, in sicer najprej na jug v Dalmacijo in Črnogoro, potem jo pa udari v London, in če bo imel čas, tudi na Rusko. Kot doslej bo pazno zasledoval kulturno gibanje drugih slovenskih rodov. Daljši spisi se bodo bavili s Hrvatom Lopašičem, z Rusom Tolstsim, s Slovakom Sasinkom, s Poljakom Mickiewiczem in drugim.

Tudi iz drugih znanosti ima „Dom in Svet“ že pripravljene spise: iz prirodoslovja, zdravilstva, modroslovja, tehnike itd. „Tega in onega“ iz sodobnega kulturnega življenja bo pa prinašal še mnogo več, kakor doslej.

Večjo skrb še, kot letos, bo „Dom in Svet“ posvetil slikarstvu. Pred vsem opozarjamo na galerijo najizbornejših

ruskih slikarjev, katero bo prinašal skozi cel letnik. G. Žmitek je napisal k slikam zgodovino ruskega slikarstva. Potem pridejo na vrsto domači umetniki: Quaglia in razni novejši slikarji. Da bodo slike res krasne, je poskrbel „Dom in Svet“ tudi izboren papir. Sploh bo stopil list s prihodnjo številko pred čitatelje ves prenovljen in pomlajen.

Ta pregled „Dom in Svetovega“ delovanja v bodočem letu pač kaže, da kaj boljšega je skoro nemogoče vstvariti. List, ki tako požrtvovalno dela za pravo omiko slovenskega naroda, zasluži vsestranske podpore. Sleherni slovenski rodbinski oče naj naroči „Dom in Svet“ svoji rodbini. „Dom in Svet“ izhaja prvega dne vsakega meseca. Naročnina je 9 K, za dijake 6 K 80 h, za Ameriko 25 dolarja, za Italijo 11 lir, za Nemčijo 10 mark, in jo sprejema lastništvo in upravištvo v „Marijanišču“ v Ljubljani.

Izvirni dopisi.

Iz Idrije, 21. decembra. V soboto 20. t. m., je bila občinska seja, pri kateri je bil odbornikom predložen proračun mesta Idrije za l. 1903, da izrečejo o njem svojo sodbo. Pri tem je gospod župan uvedel zopet nekaj novega, vprašal je kar na kratko, ali ima kdo kaj pripomniti k proračunu. Ko je več odbornikov zahtevalo, naj se čita postavka za postavko, župan ni hotel ustreči, ampak ustavil se temu predlogu z izgovorom, da je bil proračun tako postaveni čas slednjemu razpoložen in vsakdo si ga je lahko ogledal. Ko smo ta modri sklep slišali, bili smo veseli ker smo vedeli, da je župan samo zato tako ukrenil, da bi poskušal, kdo se je sploh kaj pobrigal ob času razpolaganja. No, in kaj je spoznal in kaj smo mi na galeriji zapazili? Da se za občinsko gospodarstvo menijo edino le zastopniki naše stranke. Ti so si ogledali proračun že naprej, in tako je vendar prišlo do debate o nekaterih postavkah v proračunu, česar pa župan ni pričakoval, ko ni hotel čitati postavko za postavko. Liberalci so kot druga leta vse odobrili — kaj so pa hoteli, saj jim je bilo vse še bolj jasno, kako se bo ta ali onj denar porabil, nego županu samemu.

Prvi je poprašal odbornik Goli, kje bode občina napravila novi rezervoar, za katerega je preudarka 8000 K. Iz besed, katere smo slišali od župana in inšpektorja, smo sodili, da se vendarle noče povedati pravega. Nam se še vedno zdi, da bi se le rado kako po ovinkih prišlo do tega, da bi imel realni ravnatelj v svojem stanovanju lepo električno luč.

Odbornik Kavčič je vprašal, čemu so županovi potni stroški preliminirani ločeno od poslovnih doklade. Pred tremi leti so županu po-

slovno doklado zvišali od 600 na 1200 K, tedaj je bila spuščena točka 150 K za potne stroške.

Župana so te besede nekoliko razgrele, češ, kako mu more to kdo očitati, ko ima toliko dela z občino in pa toliko jeze, kakor bi morali pri nas dajati nagrade tudi, ako se kdo jezi, ne pa le za delo.

Odbornik Rejic je priporočal, naj se stavi primerna svota v proračun tudi za razširjanje vodovoda, ker dobre pitne vode še na več krajih mesta nimajo, zlasti prebivalci za gradom so na slabem. Župan je pripomnil, da ni mogoče vsega storiti naenkrat, na kar je zvedel, da se je zagraderjem že davno obetala voda in da se je še pred kratkim neki liberalni odbornik izrazil proti nekemu volivcu naše stranke: „Vodo bi bil dobil, sedaj si pustim pa glavo odrezati (mož je od tega „Facha“), ako jo dobite, ker si klerikalno volil. Naposled je bilo sklenjeno, da se stori čimpreje, česar treba.

Lep in umesten je bil predlog odbornika Kosa, naj se zviša podpora revni šolski mladini za obleko od 200 K, kakor je bilo doslej na 500 K. Predlog je podpiral tudi liberalni odbornik šolski ravnatelj Novak, ki že več let sedi v občinskem odboru, pa še nikdar ni prišel na to misel, marveč raje tudi po drugih mestih prosil za idrijske šolske otroke. Predlog Kosov je bil sprejet.

Odbornik Knap se je spomnil čipkarske šole, tega trnja v županovi peti. Župan je tudi letos prezrl 100 K, katere daje občina erarju za stanovanje šole. Sedaj je tudi to zopet v redu.

Nekaj debate se je razvilo tudi pri točki reveži na „Pristavi“, češ, da dobivajo slabo hrano. Naj se ravna po predlogu enega naših odbornikov ter naj se nadzoruje. Ko bodo, gospodje liberalci pokušali, bodo morda drugače sodili.

Gledé razsvetljave po mestu je stavil prav primeren predlog odbornik Jazbar, predlog je bil tudi sprejet.

Galerija je bila napolnjena, zastopane so bile vse stranke. Včasih je bilo tako živo, da je moral župan zvoniti in svariti, da dá galerijo izprazniti, ako ne bo miru.

V tajni seji je bilo sklenjeno, da se razpiše tajniško mesto, ker je moral tajnik Ocvirk k vojakom. (Pripomnimo, da je pač čudno, da so sploh pred letom oddali tajniško službo družega mesta na Kranjskem 20letnemu mladeniču — Bil je pač liberalnega mišljenja, in tisti, ki so oddali tudi.) Uradniku Vončinu se je zvišala plača na 1200 K.

Vseskozi so naši zastopniki pokazali, da se zanimajo za občinske zadeve. Zato so prejeli tudi spominek pridnosti: Oni, katerih geslo je nepristranost, kakor so zadnjič javno poudarjali, so odbornike III. razreda tudi pri volitvah v odseke popolnoma prezrli in ne enega niso volili. To je nepristranost liberalcev!

Prihodnjič, kaj nam kaže proračun za prihodnost!

Politični pregled.

Dr. Hrubana, ki je znan Slovincem s katoliškega shoda kot jako izvrsten mož, je klub moravskih katoliško-narodnih poslancev izvolil svojim načelnikom.

Grof Lambsdorff na potovanju. Ko je nedavno temu presenetilo svet poročilo, da ruski minister za vnanje stvari pride na Dunaj, je bila kakor vzrok temu potovanju navedena okolnost, da grof Lambsdorff ni imel še prilike, da bi se bil predstavil našemu cesarju in da hoče sedaj izvršiti ta čin dolžne in običajne kurtuzije. Kraj tega vzroka, ki se je navajal, je slutil vendar vsakdo, da bo to potovanje velike politične važnosti. Danes je pa uverjen ves politički svet, da utegne biti to potovanje celo zgodovinske važnosti — spomenik na križpotju, ki bo naznanjal svetu, da je avstro-ogrsko monarhija ozirom na dogodke na Balkanu krenila na druga pota, da je zapustila stari tako izvoženi kolovoz, po katerem monarhija ne le da ni prihajala do nobenega cilja, do vspeha, marveč se je, tudi če se je zaletela nekoliko, navadno vračala tja, kjer je začela hoditi. Avstro-Ogrska

— lepo vas prosim, kot bi ne zadostoval eden cel teden, ako se ravna človeški ž njim. Kratkoterminalo sem možu povedala, da denarja za njegove ovratnike ne pobiram na cesti. Kaj je storil? Dejal je, da bo perico sam plačeval. Sedaj daje prat vun in plačuje iz lastnega žepa. Tako prihranim najmanj pet kron več na mesec“.

Zato je bil gospod Stiskač vedno tako lepo nalikan, kot bi ga vzel iz škatljice! V istem trenutku se mi je vzbudil sum. Kaj, ko bi pa gospod Stiskač skrbel zunaj tudi za kake druge potrebe? Tu je morda izginila marsikaka kronica, ki si jo je pritrkala žena s stradanjem, ne da je vedela za to. Ali bogata sta vendarle!

Tako je šlo nekaj časa. Kar izvemo: „Stiskačevo trgovino so zaprli!“ To je bilo vsem kot strela iz jasnega. Tedaj vse izgubljeno, kar je naskoparila žena, vse, kar si je pridobil mož? To mi je bila nova, nerazrešljiva uganjka.

„Gotovo je imel nesrečo pri špekulacijah“, sem vprašala moža.

„Ne, ampak zaradi ženine skoposti“.

„Kaj pa govoriš? Ali se ti sanja?“

„Da boš videla, da se mi ne sanja, poslušaj! Stiskačeva je stradala in tudi moža je hotela prisiliti, da bi se naučil stradati. Izprva se je ženi upiral, a ko je videl, da je vse zastonj, si

je mislil: „Dobro, ti delaj, kot se tebi zdi, jaz bom pa delal, kot se bo meni zdelo. On se ji je smejal, ko je stradala, sam je pa hodil jest v hotel. Tako sta imela vsak svoje gospodarstvo. Že samo to stané dvojni denar, a razen tega veš, da je gospod Stiskač precej dobrovoljen možiček, in ga rad nekoliko cukne. Doma bi bil dobil pičel vrček piva, ako bi ga mu bila žena sploh dala, a v gostilni si jih je privoščil nekoliko več. Doma bi bil moral biti zadovoljen z navadno hrano, a v gostilni je jedel gosposko. Tu je dobil tudi družčino, in kadar se vinski bratci pošteno spravijo skup, takrat ni kmalu konca. Stiskač je ostajal v gostilni, začel nazadnje še igrati, a svoja trgovska opravila je zanemarjal, in ni se ti treba čuditi, ako vidiš zdaj posledice tega. Ako ga vprašaš, kaj ga je privedlo do tega, ti bo mirno odvrnil, da pojdi rajši vprašat njegovo ženo o tem“.

Od tistega dne mi ni nič več žal, ako izdajam denar zato, za kar ga imamo. In ako si zaželi moj mož kaj posebnega, se vselej spomnim na gospo Stiskačevo, ter mu prav rada ustrezem. Zato je pa mož najbolj zadovoljen doma med svojo družino in ne hodi iskat zabave po gostilnah. Pri vsem tem pa izhajamo prav dobro, dasi ne posnemam nikoli cinkov razjuho, kakor je delala gospa Stiskačeva.

je sicer že leta 1897. sklenila z Rusijo dogovor glede na dogodke na Balkanu. Ali slej ko prej je veljal princip, da vse, kar se ima zgoditi bodi za vplivanje na balkanske narode, bodi v pritisk na fatalistično in zavratno turško vladu, — ki vedno obeta vlastim, a nikdar ne izvršuje ničesar — se mora zgoditi v sporazumljenju signatarnih vlasti, kakor je bilo določeno na berlinskem kongresu po rusko-turški vojni. Tako posezanje drugih vlasti je provzročalo, da je bilo delovanje avstro-grško-ruskega sporazumljenja na homatije na Balkanu le dilatorično, zavladačevalno, in le na škodo Avstro-Ogrske in Rusije, ki sta jedina glavna interesiranca na Balkanu. Potovanju grofa Lambsdorffa na Dunaj se pripisuje namen, da bi se sporazumljenje med Avstro-Ogrsko in Rusijo spopolnilo tako, da bi ti dve vlasti ne bližali in svarili le balkanske narode in preprečali izbruhe, in tako preprečali vsako nevarno navskrižje med vlastmi, ampak da bosti tudi direktno in pozitivno delovali na take spremembe in preosnove, ki pomirijo narode in dovedejo do takega stanja, da bodo interesi obeh vlasti — politični in gospodarski — čim bolj zavarovani. Čim je potovanju grofa Lambsdorffa ta namen — in da je, za to govori zlasti dejstvo, da pojde popred informirat se na lice mesta, v Beligrad in Sredec —, potem more res njegov obisk na Dunaju postati zgodovinske važnosti, kajti spopolnjenje dogovora med Avstro-Ogrsko in Rusijo v gori označenem zmislu ne bo moglo ostati brez vpliva na splošno evropsko konstelacijo, na razmerje med vlastmi. Glavne svoje interese, politične in gospodarske, more naša monarhija iskati za bodočnost na Balkanu. Po potrebah in aspiracijah na Balkanu bo morala torej urejevati smer vsej svoji vnanji politiki. Čim tesneje bo monarhija v svojem glavnem interesu pridružena Rusiji in čim manje povspesevanje tega interesa bo mogla pričakovati od Nemčije, tembolj se bo morala črta nje evropske politike oddaljovati od nemške črte. A v isti meri, kakor bo imelo delo naše monarhije za varstvo svojih interesov na Balkanu svoje težišče v Rusiji, se bo manjšalo opravičenje nje do sedanje vnanje politike, to je zveze z Nemčijo, katera zveza je naperjena — naj se govori kar hoče — proti isti Rusiji, s katero iščemo soglasja v svojem življenjskem vprašanju! Ako je naša monarhija glede na Balkan v soglasju z Rusijo — kakov pomen more sploh imeti še zanjo zveza z Nemčijo in — dosledno — trozveza! Zato je opravičena sodba, da more prihod grofa Lambsdorffa na Dunaj postati zgodovinske važnosti — spomenik na križ potu, ki bo govoril, da je monarhija Avstro-Ogrska krenila na druga pota v svoji vnanji politiki. Če bo dosežen ta, potovanju ruskega ministra pripisovani namen, bodo mogli narodi naše monarhije blagoslovljati dan, ko je grof Lambsdorf stopil na dunajska tla.

Domače novice.

Vse resnica, samo napačni izraz! Pri reklami za sebe piše „Narod“: Časopis je marsikakega človeka jedino čtivo. Med čitatelji in listom nastane nekaka duševna zveza, a kdor se navadi čitati klerikalne liste, se navzame s časoma tudi njihove hudobije, lažnivosti, obrekljivosti in neumnosti. Ničvreden in podel je list, ki svoje čitatelje poneumnjuje in vedoma vara, kakor to delajo klerikalni časopisi. Mesto klerikalni, postavimo liberalni, pa je čista resnica. Kdo laže in kdo vara, ali ni povedal liberalni prvak, da je vse eno, če je res, ali ne, samo da jezi? „Narod“ svari pred našim časopisjem sedaj, ali pa ni včasih popreje že priporočal liberalcem da naj berejo naše časopise, ali se boji sedaj, da bi se res nekaterim oč odprle? Preklicano slabo mora biti prepričanje liberalcev če ne smejo vzeti „Slovenca“ ali „Slov. Lista“ v roke!

Obrambna sredstva proti klerikalizmu. To je serija člankov, ki se vleče po „Narodu“ kakor dolga nezavžitna klobasa. Neki klerikalec je vprašal liberalca, kako kaj liberalci te članke berejo. Liberallec je odgovoril: „Kar nas je pametnih, takih neumnostij ne beremo, kar je pa neumnih, jih pa ne razumejo!“

Hribar in „Narod“. Nasprotje med obema se kaže dan za dnem. „Narod“ piše, da en milijon katoliških duhovnikov, menihov in nun izpolnijo večji del svojega časa z molitvami, ki jih namenijo za umrle. G. Hribar je pa rekel, da imajo duhovniki po 24 ur na dan časa, da torej prav nič ne delajo. Kdo ima torej prav?

Doslednost „Narodova“. V sredo je pisal „Narod“ da je Jezus s kratkim svojim življenjem položil neomajen temelj za ono velikanško stavbo, ki je razširjena dandanes po vesoljnem svetu in o kateri se bere, da jo peklenška vrata ne bodo razrušila. Pred kratkim je pa pisal, da je katoliška cerkev stara in slaba, da je torej v propadu. Kdaj imajo torej liberalci prav, ali pa so tako pozabljivi, da ne vedo, kaj čitajo.

Bum, bum, bum . . . Šilno reklamo je razvil „Narod“ za nove naročnike. On pravi, da bo tudi v novem letu zvest, neustrašen in vnet bojovník za koristi in pravice slovenskega naroda. — Naši čitalelji naj blagovolijo ustaviti za besedo koristi besede: dr. Tavčarja in njegovih njemu brezpogojno se klanjajočih oseb — pa bodo resnico prejeli.

Liberalci in gosposka zbornica. „Narod“ se je silno jezil, ker ni bil noben Slovenec poklican v gosposko zbornico. Dr. Tavčar je baje resno mislil, da bode poklican zaradi boja proti klerikalizmu. Nič ni bilo. A kakor hudomušneži trde, sta bila izmed Slovencev namenjena za gosposko zbornico vendar dva moža: Jakob Dimnik in Luka Jelenc. Pri prvem bi bilo merodajno, da je izvrsten prestavljavec na literarnem polju, pri drugem pa, da je najbolj popularna oseba na Kranjskem. Toda ker ni mogel pl. Hartel med klerikalnimi „butci“ dobiti nobena proti tekmeča, zato je šel tudi preko liberalcev na dnevni red.

Malovrh ne veruje v hudčica. To smo že naprej vedeli, da je to njegovo zasebno mnenje, sedaj je pa to dal še črno na belem. „Vera v hudobne duhove je tako stara kakor človeški rod. Da je to prazna vera, to vé vsakdo“. Malovrh torej taji hudčica. Mi mu ne moremo pomagati, samo to mu svetujemo, naj še par let počaka.

Vice so prazne. Tako je izračunal nek učen Francoz, in Malovrh je ta ocvirk s slastjo pobral ter ga ponudil svojim vernim bralcem liberalcem. Kakšna tolažba zanje! Doslej so se bali, da bodo šli v vice, sedaj pa imajo zagotovilo, da bodo šli naravnost v — nebesa! To liko časa že čaka naš narod na slovenskega svetnika, ni še prišel, hvala Bogu, bližajo se časi, ko se bo zablestelo ime prvega med njimi — Miroslava Malovrha!

Iz Šenčurja se nam piše: Kakor ste zadnjič iz Čirčič poročali, nad županom Strupijem vse vre, ker hoče zidati neko nepotrebno šolo. Še hujše pa kipi nad županom Moljem po Vokli. Ta mož je baje po letu Vogljance nagovarjal, da bi se zavezali za Strupijevo šolo na Prebačevem dati prostovoljne podpore 1500 do 1600 kron, češ da potem ne bo treba zidati dvorazredne šole v Vokli. Zdaj je pa par Vogljancev prišlo v Voklo pripovedovat, kako bo g. Molj tudi Vokuljane pritisnil, da bi kaj dali za Prebačevsko šolo. Da se bodo vsi Vokuljani za to modrost lepo zahvalili, ni treba praviti. Ubogo ljudstvo, ta ga pa še bolj vleče, kot Strupi! Nič se ne motimo, če rečemo: po Čirčičah vre, po Vpkli kipi, po Vogljah bode pa kmalu vrelo in kipelo, in to vse zaradi tega, ker liberalci mislijo, da so naši kmetje na hrastu zrasli. „Kmet, plačaj, pa molči!“ — je minulo. Časi so prerensni, g. Žumer!

Volitve za delavsko zavarovalnico proti nezgodam. Opozarjamo še enkrat vse volilce za delavsko zavarovalnico proti nezgodam, da odpošljejo takoj in najkasneje do 28. t. m. podpisane glasovnice na gospoda profesorja Matka Mandiča, predsednika političnega društva „Edinost“ v Trstu. Skrutinij se bo vršil 30. t. m. v Trstu, in morajo biti torej tisti dan vse glasovnice oddane zavarovalnici. Kandidatje so bili postavljeni od političnega društva „Edinost“ v dogovoru z ljubljanskimi zaupniki. Kdor ni do sedaj dobil glasovnice, naj to naznani takoj pod gornjim naslovom.

Ali so verski redovi koristni ali škodljivi državi? Za dokaz, kako napačno sodijo nekateri verske redove, češ, da so oni državi in napredku škodljivi, naj navedemo za v prvo samo eno primero iz daljne — Brazilije. V državi sv. Duha (Espirito Santo) v Braziji so bili do leta 1757. naseljeni jezuitje, ki so z žuli svojih rok pridno obdelovali zemljo. Država je cvetela v blagostanju. Toda nekaterim liberalnim vampirjem ni hotelo v glavo, zakaj naj bi bili jezuitje lastniki tako lepega sveta, mesto, da ga uživajo oni. In Marquez de Pombal je omenjenega leta pregnal jezuite iz Brazilije tako, kakor je pregnal sedaj Combes redove iz Francije ter konfisciral vsa redovniška posestva. Pri konfiskaciji le enega samega posestva „Fazenda Santa Cruz“ se je našlo 17.000 glav goveje živine in 6000 konj, poleg lepo in bogate kašče, ter več tisoč denarja. Ko je prevzela država konfiscirano imetje, so si vampirji razdelili denar, prodali živino in nekaj časa prav izborno živeli na bogatem posestvu. Toda pod lenuhi, ki so le razumeli dobro živeti a nič delati, je kmalu začelo razpadati vse, zemljo sta preraščala mah in plevel in v hlevih je zavladała praznota. Danes šteje to le par sto glav živine in še to priganjajo iz planine, da je potem koljejo na posestvu. — Liberalci niso mogli trpeti, da bi posest cvetela v rokah obsovražljenih ter pridnih in uzornih jezuitov, a sedaj imajo razvalino. — Pa še eno primero! V nekem okraju na Španskem je bil redovniški samostan in okoli njega lepo urejeno redovniško posestvo. Hkratu pride v glavo deželni vladi, da razpusti zavod in razproda zemljišča, češ, „menihi ne znajo gospodariti“. (!) Samostan so dali v najem državi, da ga spremeni v vojašnico. Toda glej! Vojaki so se naselili v samostan in začeli v njem — „gospodariti“. A smola! V enem letu so vojaki na poslopju naredili toliko škode, da je morala dežela dvakrat toliko trošiti za popravo poslopja kakor je dobila najemščine. Tako se maščuje krivica. Ali sovražnik cerkve in njenih plemenitih služabnikov so bili v svoji strasti nasičeni in meli so si roke radosti, da so zatrli verski narod.

Čuden okrajni glavar. Baron Mac Nevin, okrajni glavar v Celovcu, je že davno postal sicer ne slaven, pač pa mnogo imenovan mož radi svojega nasprotstva do koroških Slovencev. Ta mož je tudi originalen v tem svojem nasprotovanju. Mar ni originalno to, ako mož, dobivši nalog, naj poizveduje o potrebi in koristnosti sirotišnice v Trgu, ustanovljene po katoliškem duhovniku, hodi poizvedovati k — luteranskemu pastorju! To je gotovo originalno. Ali pa bi bil bolj umesten kak drugi, nekoliko krepkeje zvoneč izraz?! Po poizvedovanju o potrebi take sirotišnice pri nemškem luteranskem pastorju bi se moral dogoditi čudež, ako bi bilo mnenje Mac Nevina ugodno zavodu. Ta čudež pa se je zgodil tako malo, da oblasti niti niso odposlale dalje prošnje na cesarja. Vzlic rečeni originalni ideji gospoda Mac Nevina je sirotišnica vendar dobila od cesarja 5000 kron podpore!

Proti posledicam slabe letine. „Praviteljstveni vestnik“ prinaša podrobno poročilo o odredbah ruske vlade za odpravljanje posledic slabe letine ter za preskrbljenje prebivalstva v 10 gubernijah evropske Rusije in nekaterih krajev Sibirije. Dosedaj je bilo izdanih v te namene 6,663.000 rubljev. V zaključku izraža poročilo nado, da je po izdanih odredbah preskrbljenje prebivalstva zagotovljeno in da bo možno za spomlad nabaviti potrebnih semen.

Zima v Šiški. Nek mož iz Šiške je prišel danes zjutraj v Ljubljano in pripovedoval v neki gostilni, da je v Šiški 24 stopinj mraza po Celziju. Ljubljancanji so se čudili, mož pa je ostal pri svoji trditvi. „Veste“, je dejal, ko je mislil, da je Ljubljancane dovolj potegnil, „12 stopinj je v Spodnji Šiški, 12 pa v Gorenji Šiški, torej skupaj 24 stopinj“. Ta dovtip iz Šiške so navzoči zalili s par litri vina.

Motenje vere. V Mavčičah je bila pridiga zoper žganjepitje. Gospod župnik je razlagal strašne posledice te grde razvade. Jožefu Rozmanu iz Podreč je pa to tako hudo dejalo, da se ni mogel premagati, ampak je začel pridigarja ustavljati in mu je kar naravnost zapovedal, da

naj bo tiho. Osupnenje po cerkvi je bilo splošno. Orožniki so motilca naznanili sodišču in zadeva se je naznanila državnemu pravdnistvu.

Zoper alkoholizem. Graško „Društvo abstinentov“ je izdalo sledeči poziv: „Alkoholizem je poleg tuberkuloze tista narodna bolezen, ki zahteva med vsemi sloji največ žrtev. Glasom statistike tekočega leta umrlo je v Švici, kjer pa se ne popije več ko pri nas, od moških v starosti od 40. do 60. leta vsak šesti, v starosti 20. do 40. leta vsak deseti na posledicah alkoholizma. V norišnicah ima ena tretjina bedakov svojo bolezen pripisati na rovaš alkoholizmu. Vsa druga od pijančevanja provzročena socialna beda se ne da označiti s številkami, govori pa jasno tistemu, kojega horizont seže kaj čez vživanje ob pivski mizi. Zoper polzkega provzročitelja tuberkuloze se je pričelo veselo gibanje; ali ne bomo naredili jezui tudi zoper razširjanje alkohola? Kdor se hoče o alkoholizmu poučiti, dobi pri knjigotržcu Pechal-u v Gradcu v Gosposkih ulicah po 10 vinarjev: Bungl, „Alkoholno vprašanje“, Forel, „Pivske navade, njih higijenična in socialna važnost“, Ana Bayer, „Me ženske in alkoholizem“. Vrh tega se o tem vprašanju vrše tudi predavanja. V Kaplerjevi cesti je restavracija brez alkoholnih pijač“. Ali nas katoliške Slovence ta poziv nemškega interkonfesijskega društva graških abstinentov kaj uči?

Vžigalice družbe sv. Cirila in Metoda so donesle naši koristni šolski družbi že lep dobiček. Prav bi bilo, da bi se edino te vžigalice našle po vseh prostorih, kjer bivajo in kjer se shajajo narodnjaki. Da bo pa to mogoče, mora tudi proizvajatelj Scheinost v Sušici storiti svojo dolžnost. Zadnji čas so te vžigalice nekoliko slabše, kakor so bile sprva. Ko ogenj mine, tli klinček naprej in to je jako sitno in nevarno. Na to opozarjamo družbin odbor oziroma g. založnika Perdana, da prime proizvajatelja.

Nasledki zapravlivosti. Delavec Alojzij Grošelj iz Radomelj je bil, dokler je še kaj imel, velik zapravlivec, tako da mu je sodišče postavilo varuha. Le-ta ni hotel mnogokrat vstreči željam zapravlivega Grošelja, kar je imelo posledico, da mu je kozolec zažgal, on pa je zato moral iti pet let na Grad. — Koncem oktobra t. l. prišel je na pod Helene Šarc in hotel, brez da bi gospodinjo vprašal, tam nekaj obleke shraniti. Ker se je Šarc bala, da bi ji Grošelj poda ne zažgal, ker je vedno pijan, ga je zapodila. Seve da je bil sedaj ogenj v strehi, Grošelj prileti v hišo s tolkačem za njo, jo vdari po roki in prične daviti za vrat. Grozil jej je tudi drugi dan, da jo bo ubil, če ga ovadi. Obsojen je bil na 18 mesecev težke z 1 postom in trdim ležiščem na vsacih 14 dnuj poojstrene ječe.

„Novice“ so prenehale izhajati.

Umrli je v Novem mestu soproga tamošnjega gimnazijskega ravnatelja dr. Detela. Pokojnici je bilo še le 46 let. Bila je nečakinja pok. škofa dr. Pogačarja blagega spomina. Pogreb je bil veličasten, kajti vsaka rodbina je odposlala svoje zastopnike. Najbolji dokaz, koliko ljubezni in spoštovanja je uživala.

Razne stvari.

Romana brata in sestre. Te dni sta dva otroka nadvojvode Toskanskega predmetom splošnega zanimanja. Hči njegova, soproga saksonskega prestolonaslednika, princezinja Lujiza, je pobegnula od svojega soproga najprej v Solno-grad, kjer se nahaja sedaj nadvojvoda Toskanski in potem od tam baje v Švico. Njen brat nadvojvoda Leopold Ferdinand pa je sklenil izstopiti iz cesarske rodbine, odložiti vse redove, tudi red zlatega runa, in se imenovati naprej le Leopold Wölfling. Princezinja Lujiza je živela dolgo v popolnem nesoglasju s svojim sprogom, dasiravno ima že pet otrok z njim. Kakor povod temu nesporazumljenju navajajo nekateri, da je imel prestolonaslednik ljubimske razmere z drugimi ženskami. Princezinja je bila zaljubljena v učitelja francoščine, s katerim je pobegnula. Nadvojvoda Leopold pa je že mnogo let zaljubljen v preprosto, a krasno meščansko hčer Viljelmno Adamović. Star je 34 let, a se je

hotel že pred šestimi leti z njo morganično poročiti. Nedvomno izvrši sedaj ta sklep. Nadvojvoda se nahaja sedaj z Viljelmno Adamović v Švici.

Novi avstrijski vojni minister — Ljubljanečan. Fml. Henrik vitez Pitreich, naslednik fcm. Krieghamerja, ki se je odpovedal, je rojen v Ljubljani dne 10. julija 1841. L. 1856. je prišel v ženijsko akademijo v Klosterneuburg kot štipendist kranjskih stanov. Novi vojni minister je eden izmed onih redkih častnikov, ki imajo obe vojaški visoki šoli.

Ujetje družine Humbert. Te dni so v Madridu ujeli v nekem hotelu vse člene glasovite rodbine Humbert, ki je, kakor smo svoječasnoročali, osleparila v Parizu različne osebe in zavode za več milijonov. — Francoski listi so seveda sedaj vsi polni podrobnosti o tej zadevi in nekateri trdijo, da bo vsled razkritja gospe Humbert kompromitiranih več odličnih političnih oseb. — Drugi pa zatrjujejo temu nasproti, da so vse take govornice neosnovane in da se nimajo pristaši sedanje vlade prav nič bati kakih razkritij, ker sploh ni takih stvari, ki bi se imele razkrivati. Bomo videli!

Brezsrčna mati. 22 letna služkinja Marija Erduta c, rodona iz Erduta na Hrvatskem, je ljubimkala dlje časa s slugo Božom Busetom v Oseku. Ta ljubezen ni ostala brez posledic. Dne 19. t. m. je Marija porodila žensko živo dete, katero je odnesla v prostor, kjer kuhajo žganje in je pustila tam zmrzniti. Proti brezsrčni materi je uvedeno sodno postopanje.

Najtežja ženska na svetu je umrla nedavno v New Yorku. Imenovala se je D. Wuislow in je bila 40 let stara, ko je umrla. Tehtala je 380 funtov; v premeru je merila 4 čevlje in 6 palcev, visoka pa je bila 5 čevljev in 8 palcev. Napraviti so morali za njo posebno krsto. Ker je umrla v tretjem nadstropju, morali so jo z vrvmi spustiti skozi okno na mrtvaški voz. — V Gorici pa so kazali te dni deklico, ki je stara šele 17 let in tehta 208 kilogramov. Ta bo gotovo prekosila zgoraj omenjeno Amerikanko, ako bo tako napredovala.

OBRTNI VESTNIK.

Urejuje Ivan Kregar.

Malemu obrtniku v pomoč.

(Dalje.)

A. Prepustitev strojev obrtom za obdelovanje lesa. Rokodelsko izvrševalno mizarstvo se more le iz težka vzdržati poleg veleobrtov, ker je ravno pri tem obrtu delo s stroji v mnogem oziru cenejše in natančnejše nego ročno delo. Obrtni pospeševalni urad že dalje časa obrača svojo pozornost za ustanovitev združnih delavnic za obdelovanje lesa in je osnoval že izdatno število takih vršb, ki se pečajo zlasti s stavbnim mizarstvom, in to večinoma z dobrim uspehom. Več teh delavnic je bilo treba v malo letih povečati, da morejo zadoščevati vsem zahtevam. Pri ureditvi takih delavnic se ozira pospeševalni urad zlasti na ugodno razdelitev prostora in na prikladno postavitev strojev. Nevarnosti, da bi se pripetila nezgoda, se kolikor moči skuša izogniti. Zategadelj so transmisije večinoma pod zemljo in so napravljene primerne varstvene naprave. Obrtni pospeševalni pa preskrbi po razmerju vsote, dovoljene po c. kr. trgovinskem ministerstvu, le potrebne stroje z opremo, to je motorje in njih dovod (priklap na plinovo ali električno napeljavo), stroje za obdelovanje lesa in dvoje orodnih priprav, transmisije in jermenje, in poskrbi naposled, da se naprava postavi in spravi v tir. Dalje poučuje delovodja obrtnega pospeševalnega urada združne člane in stalno pomočniško osebje v ravnanju s stroji, in to brezplačno najdalje 14 dni. Med člani takih delovnih zadrug so bili iz večine absolventi dunajskih mojstrskih tečajev za stavbne mizarje. Da je stanje večine takih zadrug jako dobro, je deloma uspeh mojstrskih tečajev. — Vsa stavbna in pomožna dela pa je oskrbeti zadrugi sami.

V tesni zvezi s temi delovnimi zadrugami so večidel surovinske zaloge (surovinske zadruge) za skupni nakup lesa. Taka podjetja

imajo navadno mnogo uspeha. Tudi skupne prodajalnice (zaloge pohištva itd.) so včasih zeruzene z delovnimi zadrugami.

Povprečno znašajo stroški takih prepustitev strojev 12.000 do 18.000 K.

B. Prepustitev strojev obrtom za obdelovanje kovine. Posebno prospešna se je izkazala prepustitev strojev za malo železarsko industrijo, ki se izvršuje že od davnih časov v nekaterih krajih na Avstrijskem. Ti obrti, ki vsi izvršujejo takozvane množinske predmete (Massenartikel), delajo večinoma po zastarelih delovnih načinih navezani glede prodaje svojih izdelkov na veletrgovino, trpe mnogo vsled konkurence inozemstva in domačih tovarov. V kovinski industriji za posameznega obrtnika ni vedno lahka stvar, poslužiti se strojnega dela. Stroji in orodje za množinsko izdelovanje so dragi, čeravno sila prospešni; posamezen obrtnik si jih težko more nabaviti in jih izrabiti. Skupna vršba v kaki združni delavnici pa omogočuje, te stroje primerno rabiti. Tej skupini „prepustitev“ pripadajo nekatere izmed najobširnejših akcij, uvedenih po obrtnem pospeševalnem uradu.

Tudi tukaj je važna osnova surovinskih in prodajnih zadrug. Ravno v železarski in kovinski stroki je moči z nakupom večjih množin surovega blaga doseči znatnih koristi. Prodajna zadruga pa tudi laže ugodi zahtevam modernega kupčijstva nego pa posamezen obrtnik, zlasti kar se tiče povzdige prevedbe po primernih naznanilih v prikladnih časopisih in nastavitve potnikov in zastopnikov.

C. Prepustitev strojev oblačilnim obrtom. Obrtnim združbam te skupine so se do l. 1901 v 90 primerih prepustili stroji, in sicer črevljarjem, jermenarjem, sedlarjem, krojačem, klobučarjem in krznarjem. Največ strojev se je dovolilo črevljarjskim zadrugam. Ne gre pa tu navadno za ureditev večjih mehaničnih vršb, ampak za ureditev večjih mehaničnih vršb, ampak za preskrbitev času primernih specialnih strojev, in sicer tako za izdelavo zgornjih delov kakor za pripravljala dela in spodnje dele. Izmed strojev za izdelavo zgornjih delov so za skupno porabo posebno pripravni stroji za izdelovanje gumbnic prešivni stroji za težko blago in ročni stroji različnih vrst. Med stroji za pripravo spodnjih delov je omeniti valjičnega in in prebijalnega stroja. Valjični stroj prinaša črevljarju tudi za izdelovanje naročniškega dela znatnih koristi, ker prihrani trudapolno in zamudno tolčenje usnja, poraba prebijalnega stroja pa se izplača radi dragega prebijača le pri izdelavi množinskega blaga. Za manjše obrte jako porabni so tudi cepilni stroji za usnje. Izmed strojev za pritrditev spodnjih delov so se osobito ob početku obrtne pospeševalne akcije v velikem številu izdali prešivni stroji za spodnje dele, ki se rabijo zlasti pri izdelovanju vojaških del. Ker pa je število prepuščenih strojev te vrste že tako veliko, da bi bilo z njimi mogoče izvršiti več nego vso malemu obrtu v izdelavo prepuščeno množino vojaških črevljev, bo odslej moči dajati le omejeno število takih strojev. Za izdelovanje civilnih črevljev so mali obrtniki dosedaj malo rabili prešivne stroje za spodnje dele, vendar pa so v zadnjem času nekatere zadruge ta pripomoček z uspehom uvedle tudi za izvršitev založnega in naročniškega dela.

Tem trem obrtnim strokam so se dovolili stroji v večjem številu, v manjšem številu pa tudi še nekaterim drugim obrtom kakor tkalcem lončarjem, pekoma, mlinarjem itd.

Dobave za armado.

Vršba s stroji omogočuje ali pravzaprav zahteva proizvodbo v večji meri, ker bi se sicer ne mogli pokriti stroški za stroje. Zategadelj se trudi trgovinsko ministerstvo, da razširi prevedbo. Tako je trgovinsko ministerstvo v nekaterih primerih posredovalo pri oddaji javnih del malemu obrtu in je zlasti vplivalo na razdelitev malemu obrtu pridržanih 25 odstotkov vse dobave usnjenega blaga za armado. Pri črevljarjih pa je dobavna množina, ki jo je razdeliti — okroglo 60.000 parov na leto — v jako neugodnem razmerju s številom obrtnikov, ki se preglase — okroglo 13.000. — Vzroka je iskati v tem, da se mnogokrat precenjuje po-

men teh dobav. Vzemimo, da more črevljarij z ročnim delom izgotoviti en par vojaških črevljev na dan. Potemtakem bi vsa malemu obrtu prepuščena dobavna množina le 200 osebam dala opraviti celo leto. Stroški materiala za par črevljev — dobavna cena: 9.42 K — so, kakor je pokazal poskus obrtnega pospeševalnega urada, pri nakupu v malem — 7.53 K — tako veliki, da ostane črevljariju pri ročnem delu okoli 2 K kot plačilo dela. Iz tega sledi, da posamezniku udeležba pri teh dobavah ne prinaša veliko koristi. Le dobro organizirana združba, ki dobi večje naročilo, more blago pod bistveno ugodnejšimi pogoji proizvesti in primeroma večji dobiček doseči. Tudi stroški za vložitev ponudbe, za preskrbitev vzorcev, za oddajo itd. se porazdele tu na večjo dobavno množino, dočim se razen tega zmanjšajo proizvodbeni stroški vsled skupnega nakupa usnja in vsled porabe strojev. Taka združba črevljarijev bo tudi lažje dobavila blago, izdelano natančno po vzorcu.

Ugodnejše je stališče jermenarjev in sedlarjev. Leta 1900 je enemu prosilcu pripadlo povprečno naročilo za 600 K.

Zgodovino obrtnega stanu bomo pričeli priobčevati v prihodnji številki. Obrtniki! Opozorite svoje soobrtnike, naj se naroče na „Slovenski List“!

Krojaška dela za armado. Zveza krojačev na Dunaju razvila je živahno agitacijo po celi državi, da bi krojaške zveze in zadruge vseh kronovin naravnost dobile oblačila raznih oblek za armado in uslužbenke državnih železnic. Te dni vršili so se daljši pogovori med dunajsko in krakovsko zavezo. Dunajska zaveza je poslala posebno deputacijo v Krakov, kjer so se vse posameznosti določile. Prav bi bilo, da bi se tudi naši krojači za stvar nekoliko pobrigali, saj imamo v Ljubljani precej vojaštva, pa tudi veliko uslužbenecv državne železnice.

Konference zadružnih inštruktorjev. Od 10. do 13. t. m. je zborovala tretja konferenca obrtnih inštruktorjev v trgovinskem ministerstvu. Tej konferenci je predsedoval sekcijiski načelnik dr. R. H a s e n ö h r l. Sklepalo se je zlasti: Kako organizirati splošno obrtni stan in kako povzdigniti strokovne zadruge in zaveze obrtnih zadrug, o enakomernem knjigovodstvu in uradovanju obrtnih zadrug, o pospeševanju in povzdigi zavarovanja v slučaju bolezni in starosti, o upejljavi obrtnih kreditnih društev, kako omejiti delo po kaznilnicah in o delih za armado.

Pravice mizarjev. Mizarji, kateri izdelujejo hišno opravo, pritožili so se pri dunajski zavezi mizarjev, da stavbeni podjetniki izdelujejo po svojih delavnicah tudi hišno opravo. Razume se, da s tem delajo občutno konkurenco mizarjem. V naših krajih, koder so imeli mojstri po deset in več pomočnikov, imajo sedaj komaj enega ali dva pomočnika. Po zakonu imajo stavbeni podjetniki pravico izdelovati, kar spada pod ime stavbeno mizarstvo, torej za stavbo, nimajo pa pravice napravljati notranje mizarске oprave.

Razstava ključarskih izdelkov. Preteklo nedeljo 21. t. m. otvorila je na Dunaju ključarska zadruga razstavo ključarskih izdelkov svojih članov v svoji lastni hiši v 8. okraju. Vidi se od priprostih do najfinejših del te stroke.

Ključarji in mizarji. Več let vrši se že boj med ključarjem in mizarjem, kdo ima pravico nabijati pri novih stavbah železje pri oknih, vratih itd. Pred kratkim je ministerstvo razsodilo, da imajo to pravico mizarji. Avstrijska zaveza ključarjev na Dunaju pričela je živahno agitacijo po celi državi. Vse ključarske zadruge in sorodne obrte pozivlja, naj odpošljejo zavezi spomenice, da ta potem iste vladi predloži. Na ta način upa zaveza avstrijskih ključarjev na Dunaju doseči svoj namen, da vlada postavno določi, da nabijanje železja pri stavbah spada ključarjem.

Zopetno podraženje usnja. Danes poročamo, da so razni tovarnarji podražili usnje. To se je napovedalo za mesec december. Sedaj pa že zopet za mesec januar napovedujejo razni tovarnarji, posebno v južni Nemčiji, podraženje usnja. V mestu Magdeburg so dne 4. decembra zborovali industrijci. Sklenili so soglasno s prvim

januarjem vsak stot usnja vseh vrst podražiti za deset mark. Pri tem podraženju trpi edino mali obrtnik. Izdelovalci in prodajalci usnja podraže kadar in kolikor se jim zljubi. Mali obrtnik naj drago plačuje, a odjemalci gozovih stvari hočejo vedno ceneje. Ko bi se mali obrtniki organizirali, tako kakor so vsaj veliki industrijci, ali bi ne mogli tudi ti svojim izdelkom vsaj primerno enake cene postaviti? Mi smo mnenja, da bi to lahko šlo, primanjkuje le dobre volje. Obrtniki naj zavist proti svojim sotovarišem vsaj nekoliko opuste in šlo bo.

Industrijska in obrtna razstava v Ustju. Zadnjič smo poročali, da prirede prihodnje leto v Ustju industrijsko in obrtno razstavo, katera bo imela čisto nemški značaj. Danes nam je dodatno poročati, da je protektorat nad to razstavo prevzel nadvojvoda Ferdinand Karol, kateri sedaj poveljuje posadki v Pragi.

Sedlarski izdelki za južno Afriko. Za avstrijsko in nemško sedlarsko obrt pričeli so se v južni Afriki posebno v Transvalu močno zanimati. Avstrijski, posebno pa nemški industrijci sedlarskih izdelkov imajo toliko naročil, da ni mogoče vsem naročilom vstreči.

Sestanek čevljarjev v Inomostu. 4. januarja 1903 zboroval bo v Inomostu čevljarjski sestanek za Tirolsko in Predarlško. Vstop bo dovoljen le proti od pripravljavnega odbora izdani izkaznici. S tem hoče pripravljavni odbor doseči, da bo razpravljanje in debatiranje mirno. Razpravljalo se bode o § 38 obrtne postave, o prodaji obuval v mešani trgovini, o obrtnih filijalkah itd. Ena glavnih točk bo tudi razgovor o colnini na razne vrste usnja.

Kako se delajo klobase v berolinskih tovarnah? Na shodu klobasarskih pomočnikov so ti izpovedali, da se njih mojstri še vedno ne ravna po odredbi zveznega sveta, temuč prej ko slej devajo v klobase razne primesi kakor krompirjevo moko, razna barvila itd. Kako se delajo salami in cervelat-klobase, pove dejstvo, da si je neki tujezemski tovarničar postavno zavaroval svojo iznajdbo, kako se z neko živalsko snovjo zviša teža klobasam najmanj za 15%. In ta svoj patent je ponudil v odkup tudi mnogim berolinskim klobasarjem.

GLASNIK.

Ob koncu leta 1902.

Zopet bo minulo jedno leto, kratka doba v povestnici človeštva, a dolga doba v zgodovini posameznega človeka. Koncem leta se navadno rad posameznik ozre na storjeno delo in tudi mi se hočemo pečati danes s tem, kar se je v preteklem letu na slovensko krščansko soc. delavskem polju storilo. Zabeležiti nam je stavko kamnosekov v Ljubljani, zbližanje slovenskega delavstva s hrvaškim delavcem, ustanovitev novega strokovnega društva v Preski, shoda zapupnikov krščanskega delavstva v Ljubljani, manifestacija ljubljanskega delavstva po shodih in na ulici za splošno in ednako volivno pravico v Ljubljani in drugod, z zadovoljstvom zabeležimo i vrlo gibanje goriških naših somišljenikov in močno društveno življenje po obstoječih naših delavskih društvih. Pohvalno nam je omeniti i delovanja delavskih gospodarskih društev, zlasti del. stavbinskega društva v Ljubljani. Izbornu deluje tudi strokovno društvo tobačne tovarne ljubljanske.

V političkem oziru je naša organizacija v Idriji na prvem mestu. Z Idrijo pa, kar se tiče delavske organizacije, je vrlo tekmovala naša organizacija na Jesenicah. Kjer se je delavstvo naše živahno gibalo, tam so tudi prevladala naša načela in je liberalizem brez vse moči.

Akoravno je pa vladalo med našim delavstvom močno gibanje, vsekakor naša organizacija ni taka, kakoršna bi morala biti. Naj se nam ne ugovarja, češ, mladi smo in zato ne moremo tekrovati z drugimi narodi. To nikakor ni res, goli izgovori so. Lenih je veliko onih, ki so poklicani na delo za delavsko organizacijskem polju, a ne store ničesar. Toda stagnacija na Slovenskem, ki je zavladala zadnja leta na delavsko organizacijskem polju ni zdrava.

Veliko polja še ni nič obdelanega, mnogo je krajev, kjer poklicani možje z zdravimi očmi ne vidijo snovanja novih delovršb, ne vidijo, da med soc. delavstvom sovražnik seje plevel. Opažajo sicer ti ljudje vedno večjo sprijenost med delavstvom, ki jo prouzročajo privrženci materijalističkih načel, a da bi pričeli na socialnem polju delovati, tega ne; leni so in lenoba dobi brezštevilno izgovorov za brezdelje.

Tako ne sme iti naprej; marveč prav odločno se mora delo nadaljevati. Mi ne bodemo molčali, marveč v prihodnje bodemo neizprosno kritikovali brezdelje in lenobo na delavsko organizacijskem polju na Slovenskem.

Kako široko polje je še odprto. Le pogledimo Gorenjsko: Jesenice, Tržič, Železniki, Kropa in Kamnagorica imajo delujoča naša društva. Toda n. pr. v Tržiču, ki je čez vse industrijalen kraj na Kranjskem, ni še organizacija popolna. Potrebno je strokovno društvo v predilnici, strokovno društvo črevljarjev. V Preski se je ustanovilo strokovno društvo, a naj bi le ne ostalo samo na papirju.

Potrebna bi bila, kakor žejnemu voda, strokovna organizacija slavninarskih delavcev okoli Kamnika, dalje v tovarni smodnika v kamniškem okraju. V Mojstrani tudi vse spi! V Ljubljani sami tudi ni vse tako, kakor bi moralo biti. Strokovne sekcije se morajo oživeti!

In Notranjska? Idrija je izborna organizirana, kar se pa tiče delavstva drugod, ne vidimo organizacije.

In Dolenjska? Edini delavski organizator je i. g. dr. Marinko v Novem mestu, ki organizira rokodelske pomočnike. Velikanska lenoba vlada med poklicanimi činitelji v rudniških krajih. V Kočevju, Št. Janžu so rudniki, ne stori se pa za delavce ničesar. In delavstvo v Litiji. Obupne klice smo čitali letos od tam v „Slovenču“. Storilo se seveda ni ničesar za organizacijo delavstva.

Iz tega kratkega pregleda toraj že vidimo, koliko dela nas še čaka, da bomo imeli organizirano delavstvo na Kranjskem. Naj bi naš današnji opomin ne ostal glas upijočega v puščavi in naj bi mu sledilo živahno novo delo na organizacijskem polju slovenskega delavstva.

Pozor! **Pozor!**

Prijatelj, ako hočeš najcencjše in najprišnejše vino piti, tedaj se potruži v gostilno na Francovo nabrežje, kjer ga toči

Josip Maček

po sledečih cenah: 9 x—48

Istrijansko, belo, liter po	28 kr.
Cviček	32 „
Bizelsko	36 „
Rebula	40 „
Refoško	48 „

Čez ulico točijo se zgoraj navedena vina pri litru 2 kr. ceneje.

Opozarjam Te pa posebno, da se tam dobi **črni istrijanec po 24 kr. liter**, kateremu je vsaka konkurenca izključena, bodisi po kakovosti ali po ceni.

Sloveči profesorji
medicne in zdravniki
priporočajo

tinkuro za želodec

lekarnarja
Gabrijela Piccoli-ja
v Ljubljani,
prov. zalagatelj Nj. svet. papeža

kot sredstvo, ki krepeča želodec, vzbuja tek, pospešuje prebavljanje in odprtje telesa, posebno za one, ki trpé na zastaranem zaprtju.

Tinkuro za želodec razpošilja lekarnar PICCOLI v Ljubljani v škatljicah z 12 steklenicami za K 2.52, s 24 steklenicami za K 4.80, s 36 steklenicami za K 7.—, s 70 steklenicami za K 13.—. Poštni zavoj po 5 dgk. 40 Il. 10—5.

„Slovenski List“ prodaja se v Brus-Štefotovi prodajalnici Pred škofijo. Posamezna številka stane 14 vinarjev.

Dva kolarska pomočnika

dobita takoj trajno delo in

en vajenec

poštenih starišev, 14 let star, v novi kolarnici pri **Antonu Sedlar**, kolarski mojster v Kandiji poleg Novega mesta, Rudolfovo, Dolenjsko. 53 3-3

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo

Josip Weibl

nasl. tvrdke **J. Spreitzer**

Slomškove ulice št. 4

priporoča sl. občinstvu in preč. duhovščini svojo

izborna urejeno delavnico

v kateri izdeluje 7 49-49

žično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje pri spomenikih in na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata umetno in preprosto izdelana, balkone, verande, paviljone, stolpne križe, štedilnike itd. itd.

Specijaliteta: Valjični zastori — Železne konstrukcije — Vodne sesalke Napeljevanje vodovodov.

Napravlja troškovnike in načrte po poljubnih risbah v različnih slogih in pošilja poštne prosto.

Vse poprave

izvršuje najvestneje in zanesljivo po najnižji ceni.

Cene so primerne solidnemu delu dokaj nizke.

Cene najnižje!

Cene najnižje!

Nova trgovina

Ljubljana Sv. Petra cesta št. 4 Ljubljana

Priporočeva svojo popolnoma novo, bogato urejeno manufakturno trgovino raznovrstnega modnega in suknenega blaga, veliko zalogo solidno izdelanih modreev, ženskega in moškega perila, kravat, dežnikov, belih in suknenih zastorov, vse vrste miznih in posteljnih prtov, kakor tudi odeje (kovtre) in koece za postelje in konje itd. itd.

Založila sva tudi vse krojaške potrebščine, s katerimi bodeva cenjenim krojačem in šiviljam najceneje ustreči zamogla.

Dalje priporočeva častiti duhovščini izvrstna platna, lepe preproge, črna sukna i. t. d.

V nadi, da si pridobiva z niskimi cenami, samo pristnim blagom, pod strogo, solidno in točno postrežbo popolno zaupanje p. n. občinstva, bilježiva z odličnim

velespoštovanjem

50 5-5

Kotzbek & Kostevc.

Uzorce pošiljava na zahtevanje poštne prosto.

Opozorjamo posebno na lepa darila za
NOVO leto.

Svoji k svojim!

KONRAD SKAZA St. Ulrich Gröden Tirol.

Slovenska delavnica za vsa cerkvena dela od prečastitih gospodov duhovnikov odlikovana, se priporoča za umetno izdelovanje svetnikov, altarjev, prižnic, križevih potov rezljanih (Relief) in na platno slikane, v vsakem slogu in po mogoče nizki ceni. Betlehemske jaslice s 15 rezljanimi podobami in 16 živali od 50 kron višje. Umetno izdelane „Ljurdске votline“ i. t. d.

Za vsako poljubno podobo pošljem originalne fotografije mojih del, za altarje originalne načrte. — Za vsako slovensko naročilo čez 100 kron dam kot spomin umetno rezljano božje razpelo zastoj.

Za cenjena naročila prosi

48 12-2

Konrad Skaza.

Spominjajte se ljudskega sklada!

Zadružna tiskarna v Ljubljani

Stari trg šte. 19

priporoča

najnovije vizitnice, kovertе s firmo, naslovna pisma ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Stanje vlog 30. junija 1902:
blizu 9 milijonov kron

Najboljša in najsigurnejša
prilika za štedenje!

Denarni promet v letu 1901:
čez 23 milijonov kron.

Preje: Gradišče št. 1.

Ljudska posojilnica

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge
vsak delavnik od 8. zjutraj
do 1. ure popoldan ter jih
obrestuje po

4 ¹/₂ ⁰/₀

brez kakega odbitka, tako, da
sprejme vložnik od vsakih
vloženih 100 kron čistih
4 krome 50 h na leto.

Stanje vlog 30. junija 1902: 8,818.060 K 70 h. Denarni promet v l. 1901: 23,559.611 K 20 h.

HRANILNE KNJIŽICE se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. junija 1902.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Šiška, knezoškofijski kancelar.
podpredsednik

ODBORNIKI:

Josip Jarc,
veleposestnik v Medvodah.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Dr. Andrej Karlin,
stolni kanonik v Ljubljani.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. v Polju. načelnik okr. boln. blag. v Ljubljani.

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blagajnik „Ljud. posojilnice“

Karol Pollak
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Greg. Šihbar,
župnik na Rudniku.

Dr. Aleš Ušeničnik
profesor bogoslovja v Ljubljani.

47 8-8